

'מאי שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים...'

גוף הגמ' (בבא מציעא ג)

תני רבי חייא: מנה לי בידך והלה אומר: אין לך בידי כלום. והעדים מעידים אותו שיש לו חמשים זוז - נותן לו חמשים זוז, וישבע על השאר, שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים, מקל וחומר.

...

מאי שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מקל וחומר - שלא תאמר: הודאת פיו הוא דרמיא רחמנא שבועה עליה, כדרבה.

דאמר רבה: מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע - חזקה, אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, והאי בכליה בעי דנכפריה, והא דלא כפריה - משום דאין אדם מעיז פניו, והאי בכליה בעי דלודי ליה, והאי דלא אודי - אשתמוטי הוא דקא מישתמט מיניה, סבר עד דהוו לי זוזי ופרענא ליה. ואמר רחמנא: רמי שבועה עליה כי היכי דלודי ליה בכליה. אבל העדאת עדים, דליכא למימר הכי - אימא לא, קא משמע לן קל וחומר.

מימרת רבה

1. מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע?
2. חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכליה בעי דניכפריה ומשום דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו הוא
3. ובכוליה בעי דלודי ליה ואשתמוטי הוא דקא משתמיט ליה סבר עד דהוו לי ופרענא ליה
4. אמ' רחמ' רמי שבועה עליה כי היכי דלודי ליה בכליה

פירושי רש"י בסוגיות השונות למימרת רבה

רש"י בבא קמא קז, א

כדרבה דאמר רבה - אין אדם מעיז פניו בפני זה שעושה לו טובה הלכך היכא דכפר הכל פטור משבועה דאי לא קושטא בהדיה לא הוה מצי למכפר ביה והיכא דמודה מקצת בכליה בעי למכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז.
אבל בפקדון - דאין כאן טובה.
מעיז ומעיז - הלכך אפי' כפר בכליה רמיא רחמנא שבועה עליה.

רש"י בבא מציעא ג, א

מפני מה אמרה תורה כו' - ולא חשבו כמשיב אבידה לפטרו, שלא כפר בכלו. והאי בכליה בעי דלודי כו' - וכי תימא: מגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא, ולא נרמי עליה שבועתא, לא חשיד אממונא, לפי שברצונו היה מודה בכלו, אלא שאין בידו לפרוע, וסבר: עד דהווי לי [זוזי], ופרענא ליה.

רש"י גיטין נא, ב

חזקה אין אדם מעיז פניו - לכפור את הכל הלכך בשביל הודאת המקצת אינו נאמן על השאר דהאי בכליה בעי דלכפריה כו' וכי תימא לא נשבעיה אשאר דמיגו דחשוד אממונא חשוד נמי אשבועתא אממונא לא חשוד מדלא כפריה בכליה דהאי כי אודי בפלגא בכליה נמי בעי דלודי והאי דלא אודי ליה לאו דדעתו למיגזליה אלא אישתמוטי אישתמיט לדחויי השתא.

הערה

1. רש"י מוסיף שאלה בין שלב 2 לשלב 3 - וכי תימא לא נשבעיה אשאר דמיגו דחשוד אממונא חשוד נמי אשבעתא
2. לדעת רש"י מימרת רבה מורכבת מ-2 שאלות שונות
3. לפי תוספות בהמשך - מדובר בשאלה מתגלגלת - למה אין מיגו

רש"י גיטין	רש"י בבא מציעא	רש"י בבא קמא	
	ולא חשבו כמשיב אבידה לפטרו, שלא כפר בכולו.		מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע?
לכפור את הכל הלכך בשביל הודאת המקצת אינו נאמן על השאר דהאי בכליה בעי דלכפריה כו'		אין אדם מעיז פניו בפני זה שעושה לו טובה הלכך היכא דכפר הכל פטור משבועה דאי לאו קושטא בהדיה לא הוה מצי למכפר ביה והיכא דמודה מקצת בכולה בעי למכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז.	חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכליה בעי דניכפריה ומשום דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו הוא
וכי תימא לא נשבעיה אשאר דמיגו דחשוד אממונא חשוד נמי אשבעתא אממונא לא חשוד מדלא כפריה בכליה דהאי כי אודי בפלגא בכליה נמי בעי דלודי והאי דלא אודי ליה לאו דדעתו למיגזליה אלא אישתמוטי אשתמיט לדחויי השתא.	והאי בכליה בעי דלודי כו' - וכי תימא: מגו דחשיד אממונא חשיד אשבעתא, ולא נרמי עליה שבעתא, לא חשיד אממונא, לפי שברצונו היה מודה בכולו, אלא שאין בידו לפרוע, וסבר: עד דהוי לי [זוזי], ופרענא ליה.		ובכוליה בעי דלודי ליה ואשתמוטי הוא דקא משתמיט ליה סבר עד דהוה לי ופרענא ליה
			אמ' רחמ' רמי שבועה עליה כי היכי דלודי ליה בכליה

מפני מה אמרה תורה בבבלי

החיפוש : #מפני [1:3] מ(ה/א) [1:3] אמר(ה/א) [1:3] תור(ה/א)

1. ראש השנה טז, א (3*)
תניא, אמר רבי יהודה משום רבי עקיבא: מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח - מפני שהפסח זמן תבואה הוא; אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו לפני עומר בפסח, כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות. ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת - מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא; אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פירות האילן. ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג - אמר הקדוש ברוך הוא: נסכו לפני מים בחג, כדי שיתברכו לכם גשמי שנה, ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות
2. כתובות יח, א
דאמר רבה: מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע? חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו
3. סוטה יז, א
אמר רבה, מפני מה אמרה תורה: הבא עפר לסוטה? זכתה - יוצא ממנה בן כאברהם אבינו, דכתיב ביה עפר ואפר, לא זכתה - תחזור לעפרה.
4. סוטה מו, א
א"ר יוחנן בן שאול: מפני מה אמרה תורה הביא עגלה בנחל? אמר הקב"ה: יבא דבר שלא עשה פירות ויערף במקום שאין עושה פירות, ויכפר על מי שלא הניחו לעשות פירות.
5. גיטין נא, ב
דאמר רבה: מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע?
6. קידושין ב, ב
דתניא, ר"ש אומר: מפני מה אמרה תורה כי יקח איש אשה, ולא כתב כי תלקח אשה לאיש? מפני שדרכו של איש לחזר על אשה, ואין דרכה של אשה לחזר על איש; משל, לאדם שאבדה לו אבידה, מי חוזר על מי? בעל אבידה מחזר
7. בבא קמא סז, ב
דתניא, אמר ר' עקיבא: מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה? מפני שנשתרש בחטא;
8. בבא קמא סח, א
דתניא, א"ר עקיבא: מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם ד' וה' מפני שנשתרש בחטא;
9. בבא קמא קז, א
דאמר רבה: מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע?
10. בבא מציעא ג, א
דאמר רבה: מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע - חזקה,
11. סנהדרין קיב, א
אמר רבי שמעון: מפני מה אמרה תורה נכסי צדיקים שבתוכה יאבדו - מי גרם להם שידורו בתוכה - ממונם, לפיכך ממונם אבד,
12. שבועות מב, ב
דאמר רבה: מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע? חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, והאי בכלי' בעי דליכפריה, והאי דלא כפריה - משום דאינו מעיז פניו בפני בעל חובו, ובכוליה בעי דלודי ליה, והאי דלא אודי
13. נדה לא, ב (4*)
שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי: מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן? אמר להן: בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה, לפיכך אמרה תורה תביא קרבן. מתקיף לה רב יוסף: והא מזידה היא, ובחרטה תליא מילתא! ועוד, קרבן שבועה בעי איתווי! ומפני מה אמרה תורה זכר לשבעה ונקבה לארבעה עשר? זכר שהכל שמחים בו - מתחרטת לשבעה, נקבה שהכל עצבים בה - מתחרטת לארבעה עשר. ומפני מה אמרה תורה מילה לשמונה? שלא יהו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים. תניא, היה ר"מ אומר:

מפני מה אמרה תורה נדה לשבעה - מפני שרגיל בה, וקץ בה, אמרה תורה: תהא טמאה שבעה ימים, כדי שתהא חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה.

* * * * *

חשיד אממונא חשיד אשבעתא?

בבא מציעא ה ב

ומאחר שזה תופס ועומד וזה תופס ועומד שבועה זו למה
א"ר יוחנן שבועה זו תקנת חכמי היא שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חברו ואומ' שלי היא::]]
ולימא מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבעתא
לא אמרי מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבעתא
דאי לא תימא הכי [הא] דאמ' רחמ' מודה במקצת הטענה ישבע לימא מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי
אשבעתא
התם אשתמוטי קא משתמיט ליה כדרב(א)((ה))
תדע דאמ' רב אידי אמ' רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות

בבא מציעא ו, א (המשך הסוגיה)

... אלא לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבעתא
אביי אמ' חיישין שמא מלוה ישנה יש לו עליו
אי הכי נשקול בלא שבועה אלא חיישין שמא ספק מלוה ישנה יש לו עליו ולא אמרת תפיס מספיקה משתבע
נמי מספיקה((קיה))קא
אמ' רב שישא בריה דרב אידי פרשי אינשי מספק שבועתא ולא פרשי מספק ממונא מאי טע' [מא]
ממון איפשר בחזרה שבועה לא איפשר בחזרה

רש"י בבא מציעא ו, א

אביי אמר - טעמא דמתניתין לאו כדר' יוחנן, דאי הוה חשיד לן אהולך ותוקף בטלית חבירו חנם - הוה לן
חשוד אשבעה, אלא: חיישין שמא מלוה ישנה יש לו עליו על זה, ומכיר בו ששכחה, ויכפור בו, והולך ותוקף
בטליתו, ונשבע שיש לו בה דמי חציה, וטלית זו שלו - דהא אפילו גלימא דעל כתפיה שעביד ליה.

תוספות בבא מציעא ג, א

מפני מה אמרה תורה כו' - פי' יהא נאמן במגו דאי בעי כופר הכל או נילף מהכא דלא נימא מגו בעלמא
ומשני דאין זה מגו דאין אדם מעיז פניו לכפור הכל הואיל וחבירו מכיר בשקרו אבל במקום שיכול להעיז כגון
בבנו ואמר מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס נאמן במגו דאי בעי כפר הכל כדאיתא פ"ב דכתובות (דף יח. ושם)
ובפרק שבועת הדיינים (שבועות דף מב.)
וא"ת כופר הכל מנלן דפטור ואין לומר מטעם חזקה דאין אדם מעיז דהא אפי' במקום שיכול להעיז פטור
כגון בבנו ואפילו מודה מקצת פטור התם מגו דאי בעי כפר הכל ואין לומר דילפינן מדאיצטריך למכתב שעד
אחד מחייב שבועה ואי כופר הכל חייב מאי נפקא מינה מעד אחד הא בלאו הכי חייב דהא איצטריך במקום
שהוא אינו תובע כלום ואינו יודע והעד מעיד שהוא גנב או שאביו הלוח לו
וי"ל דמכי הוא זה משמע דגזירת הכתוב הוא דדוקא מודה מקצת הטענה חייב ולא כופר הכל.

תוספות הרא"ש בבא מציעא ג, א

וא"ת ואמאי כופר הכל פטור במקום שיכול להעיז מאי שנא ממודה מקצת שחייבה תורה שבועה משום דלא הוי
העזה, ואין לומר מדהוצרך להשמיענו דעד אחד מחייב שבועה מכלל דכופר הכל פטור דדילמא איצטריך
לאשמעינן דעד אחד מחייב שבועה היכא דזה אינו יודע שחייב לו ואינו תובעו,

וי"ל דגזירת הכתוב הוא דכתיב כי הוא זה בעיני כפירה והודאה,
ועי"ל דמודה מקצת שיש לו אצלו ממון אגב אותו ממון חייבתו תורה שבועה כעין גלגול אבל כופר הכל
נסתלק הימנו לגמרי ואין לו עסק עמו.

תוספות בבא מציעא ג, ב

בכוליה בעי דלודי ליה - מה שפירש רש"י כיון דחשיד אממונא היכי נשבע נימא מגו דחשיד אממונא חשיד
אשבועתא ומשני דמשתמיט ולא חשיד ועל זה תימה דהא מסיק לקמן (דף ו.) דחשיד אממונא לא חשיד
אשבועתא ואין לומר דהיינו מדרבנן לפי שראו שהיתה שבועה חמורה עליהם אבל מדאורייתא חשוד לזה
חשוד לזה דהא לקמן מיייתי מרב נחמן דמשביעין אותו שלש שבועות ואחד מהן שלא שלחתי בו יד ומשמע
בהגוזל קמא (ב"ק דף קז: ושם) דהוי דאורייתא וכן בנסכא דר' אבא (שבועות דף לב:) משמע דאי אמר לא
חטפתי היה נשבע להכחיש את העד שבועה דאורייתא מדאמר מתוך שאינו יכול לישבע משלם דאשבועה
דרבנן לא אמר הכי
לכן י"ל ובכוליה בעי דלודי ליה כלומר מאחר דאין מעיז א"כ אמת הוא שאין חייב לו יותר ולמה ישבע יהא
נאמן במגו דאי בעי כופר הכל ומשני דאין זה העזה דאשתמוטי קמשתמיט
ואם תאמר כופר הכל נמי אשתמוטי קא משתמיט ואינו העזה כדאמרי' בפ' שבועת הדיינין (שבועות דף מ:)
אמר רב נחמן כופר הכל משביעין אותו שבועת היסט משום חזקה דאין אדם תובע אלא א"כ יש לו עליו ופריך
אדרבה אין אדם מעיז פניו בפני ב"ח ומשני אשתמוטי קא משתמיט
וי"ל דמ"מ העזה יש יותר בכופר הכל מבכופר חצי וליכא מגו.
אבל העדאת עדים דליכא למימר - כל כך משתמיט כיון שכפר הכל אימא כיון דחשוד הוא לגזול חשוד נמי
אשבועתא קמ"ל ק"ו דלא הוי גזלן בהכי דאשתמוטי קא משתמיט דהכופר במלוה כשר לעדות...

חידושי הרמב"ן בבא מציעא ג, א

מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע. פי' ולא חשבתו משיב אבדה לפוטרו על שלא כפר בכולו, כך
פרש"י ז"ל. ומיהא משמע דמשיב אבדה מדאורייתא פטור, וזה קשה בדברי רש"י ז"ל שהוא כתב בכמה
מקומות שחכמים פטרו משיב אבדה מן השבועה דתנן (גיטין מ"ח ב') המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון
העולם, וכך כתב בשמעתין דלקמן (ד' ב') וכבר כתבתיה במסכת גיטין. ושמעתין עלה קשיא דאם כן היכי אמר
רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע והרי מדין תורה חייב הוא אף על פי שהוא משיב אבדה.
ואיכא למידק מנ"ל לרבה דכופר בכל פטור מדאורייתא הא איכא למימר דמודה מקצת חייב כופר בכל
חייב, ולא מילתא היא, משום דאנן הכי קיי"ל דמן התורה מודה מקצת חייב וכופר בכל פטור ותנינן לה
במתניתין בכמה דוכתי אלמא סבירא לן דכי הוא זה דוקא הוא, וקאמר רבה מפני מה אמרה תורה כן
והלא משיב אבדה הוא, רבה טעמא מפרש ולא קאמר מנלן כלל כנ"ל,
ואיכא דמפרקי נפקא לן מדכתיב לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת לכל עון הוא דאינו קם אבל קם
הוא לשבועה, במאי אי במודה מקצת איהו גופיה חיובי מיחייב בלא עד אלא בכופר בכל וש"מ כופר בכל פטור,
ופרכי' עלה הא איכא לאוקומה כגון שכפר במקצת והודה במקצת אלא שאין הטענה שתי כסף שלא חייבה
תורה שבועת מודה במקצת עד שתהא הטענה שתי כסף, אבל בעדות עד אחד קיי"ל (שבועות מ' א') אפילו לא
טענו אלא פרוטה וכפר חייב, ולעולם אימא לך כופר בכל חייב והוא שיכפור בשתי כסף כדין מודה מקצת, ואין
זו פירכא של כלום,
ועי"ל אי ס"ד כופר בכל חייב לכתוב רחמנא כופר בכל ואנא ידענא דמודה מקצת נמי חייב, דאי פטרת ליה אתי
לאיערומי סבר אי כפרנא בכל מחייבנא אודי ליה מקצת כי היכי דאיפטר והא לא איפשר כדאמרינן לקמן,
מדכתב רחמנא מודה מקצת ש"מ כופר בכל פטור, ולפיכך קשיא ליה לרבה הואיל וכופר בכל פטור מודה
מקצת טענה מפני מה אמרה תורה ישבע.
ולפי פי' זה הא דאמרינן בפרק הגוזל עצים (ק"ז א') ומאי שנא מלוה, פי' שפטרה תורה כופר בכל וחייבה מודה
מקצת, כדרבה, לאו למימרא דרבה אמר מפני מה פטרה תורה כופר בכל, אלא לומר לך גבי מלוה הוא דאיכא
לאפלוגי בין כופר בכל למודה מקצת כדרבה, אבל בפקדון מעיז ומעיז ואם כופר בכל פטור בו אף מודה מקצת
נמי משיב אבדה הוא, הילכך ע"כ בין מודה מקצת בין כופר בכל חייבה תורה משום שבא עסק פקדון
ביניהם או משום דאמר בדדמי סבור שהוא אונס ואינו אונס.

חזקה אין אדם מעיז פניו בעל חובו. פי' אין אדם מעיז פניו בחברו לכפור בו במה שהלה יודע שהוא משקר בין במפקיד בין במלוה אינו מעיז שלא כדברי רש"י ז"ל כמו שכתבתי במסכת שבועות (מ"ב ב'), ואי קשיא לך הא דאמרין מגו בכי האי גוונא כי ההוא דהנהו עיזי דאכלן חושלא בנהרדעא (ב"ב ל"ו א') דמהימן לטעון עד כדי דמיהן מגו דאי בעי אמר לקוחין הם בידי, ואף על גב דכי אמר לקוחין הם בידי ידע האיך דמשקר והשתא לא ידע.

ותירוצא דהך קושיא דכי אמרינן התם ההוא מגו לאיפטורי ממונא, אבל לא אלים לאיפטורי משבועה כי היכי דלא מהני האי מגו לאיפטורי משבועה דמקצת, דכי אמרינן חזקה אין אדם מעיז פניו לאו למעקר טענה דכופר בכל לגמרי קאמרין אלא לומר **דכל כי האי מגו לא מיפטר בלא שבועה דחשיד לן דילמא משום דאינו מעיז הוא ורמינן עליה שבועה כי היכי דלודי,** ומאי נאמן דאמרין התם נאמן בשבועה כעין דאורייתא וכן כתבו כל הגאונים ז"ל. ועיקר דבר זה כתבתי במסכת שבועות והוא דבר נכון וברור אלא שאין זה מקומו להאריך יותר מזה.

חידושי הרמב"ן בבא מציעא ג, ב

בכוליה בעי דלודי ליה. פירש"י ז"ל וכי תימא מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא לא חשיד אממונא דאישתמוטי משתמיט ליה, והוזקק רש"י ז"ל לפרש זה משום דאמרין לקמן (ה' ב') התם אישתמוטי מישתמיט ליה כדרבה, וקשה דהא אסיקנא דמגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא לא אמרינן, וי"ל ס"ל כדאביי דאמר חיישינן שמא מלוה ישנה יש לו עליו והכא משום דמשתמיט וכמו שאני עתיד לפרש לדעת רש"י ז"ל. ויש נמי לפרש חזקה אין אדם מעיז פניו בפני ב"ח והאי בכוליה בעי למכפריה אלא שאינו יכול להעיז בו פניו הילכך לאו משיב אבדה הוא, וכ"ת אי אין אדם מעיז פניו ליהמניה אף בשכפר במקצת דאי לאו קושטא הוה לא היה מעיז בו פניו כלל, אישתמוטי משתמיט ליה ואינו מעיז וכיון שיצא מב"ד זכאי שוב לא ישלם לפיכך חייבתו תורה שבועה. ודאמרין אבל גבי עדים דליכא למימר הכי, לא שנאמר מיגו דחשיד אממונא כמו שפירש"י ז"ל, דהא קשיא לדידיה דקאמרין קמ"ל ק"ו דאע"ג דחשיד אממונא נשבע אלמא לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא, אלא ה"פ גבי עדים הואיל וכפר בכלו נימא **הוזקק כפר** וליחייב קמ"ל שלא הוזקק **כפרן אלא לאותה מלוה כלומר לאותן חמשים** אבל למה שלא באו עדים לא הוזקק כפרן זה הפירוש לפי דרכו של רש"י ז"ל.

ויש לפרש:

הא דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע, **פירוש הוא שהוא מפרש, למה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע ולא אמרה כן בכופר בכל,** דמשמע דמודה מקצת ישבע ולא כופר בכל מפני מה, **וקאמר חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בע"ח לפיכך הכופר בכל פטור,** והאי מודה מקצת בכוליה בעי למכפריה ואינו יכול לפי שאין אדם מעיז פניו בפני בע"ח לפיכך אין להאמינו ולחשבו כמשיב אבדה, **וכ"ת אם אינו יכול להעיז ליהמניה דהשתא נמי במקצת לא הוה מעיז,** **אישתמוטי מישתמיט ליה ובמקצת יכול להשתמט אבל לא בכל לפי שאין אדם מעיז פניו בפני בע"ח,** והיינו דאמרין בב"ק מאי שנא מלוה דכופר בכל פטור כדרבה, **וזוהי הפ"ה היה נכון בעיני** אלא שהוקשה לי בו דמשמע דכופר בכל במלוה פטור משום דחזקה אין אדם מעיז פניו בפני בע"ח, וא"כ לרבנן דאמרי (שבועות מ"ב ב') אבל בבנו מעיז ומע"ז ומדלא העיז מודה מקצת משיב אבדה הוא, אדרבה הוה לן למימר כיון דמע"ז מחייב אפילו בכופר בכל. **לפום שמעתין קשיא הא דאמרי רבוותא ז"ל דלא אמרינן מגו לאפטורי משבועה א"כ קשיא ליה לרבה, ובמס' גיטין (נ"א ב') ובמסכת שבועות הארכנו בה ובררנוה יפה לפי עניות דעתנו.** אבל עדים דליכא למימר הכי אימא לא קמ"ל ק"ו. כבר כתבתי שרש"י ז"ל מפרש דליכא למימר הכי שהרי כפר בכל ונימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא, ותמה אני מאי קמ"ל ק"ו אם אתה חושדו על השבועה היאך יועיל ק"ו שלא לחשדו על השבועה,

וא"ת דקמ"ל דלא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא, מאי ק"ו, ועוד דהא חומרא היא לדידיה כשהוא חשוד שכנגדו נשבע ונוטל, וכל זמן שאתה מוצא לקולא גבי הודאת פיו וחומרא גבי העדת עדים אתה מוסיף, ויש לך לומר שלא נמסור לו שבועה ושכנגדו ישבע,

לפיכך משמע דה"פ אבל גבי עדים דליכא למימר אשתמוטי משתמיט ליה אימא חזקה אי לאו קושטא קאמר לא הוה כפר, ואף על פי שהחזק כפרן במקצת לא יוציאנו מאותה חזקה באותו מקצת אחר, ושמא לא היה זכור א"נ משטה היה בו מתוך שהיה טוען עליו יותר ממה שהיה לו אצלו ולהימניה, קמ"ל ק"ו שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדת עדים, אלא הואיל והחזק כפרן במקצת יצא מחזקתו ובחזקת מעיז פנים הוא ונשבע.

חידושי הריטב"א בבא מציעא ג, ב

ומהדרין שאין זו העזה דהאי בכליה בעי דלודי ליה, אלא דעביד לאשתמוטי עד דליהו ליה זוזי, וכיון שמודה במקצת לא חשיב ליה עזות פנים, וא"כ אין כאן מגו לפטרו משבועה, שאין אומרין מגו כשהוא ממעיז לשאינו מעיז +א"ה, כ"ה ברוב הכ"י, וכ"כ רבנו בשבועות מ"ב. אבל באחד מכ"י איתא שאין אומרין מיגו כשאינו מעיז לכשהוא מעיז. + אלא בשבועה, זהו הפי' הנכון,

ורש"י פירש האי בכליה בעי דלודי ליה וכ"ת מיגו דחשיד אממונא נימא דחשיד אשבועתא ולא נרמי עליה שבועה, לא חשיד אממונא דהאי בכליה בעי דלודי ליה, וא"כ אתיא ההיא דרבה כמאן דסבר לקמן דאמרין מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא, ובודאי דאביי תלמידו של רבה הכי סבירא ליה לקמן (ו' א'), ואפשר דקיבלה מרביה, ויש ג"כ רגלים לדבר לפי' של רבינו ז"ל מדאמרין לקמן לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא דאי לא תימא הכי מודה מקצת הטענה דחייב רחמנא שבועה היכי משכחת לה נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא ומהדרין התם אשתמוטי הוא דאשתמיט ליה כדרבה דאמר רבה,

כלומר הא פריש רבה דהתם לא חשיד אממונא ומשום השמטה הוא דכופר, וגם הוא נכון. אמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי. פי' שאם יצא מב"ד זכאי שוב לא ירצה לשלם. אבל העדאת עדים דליכא למימר הכי. פרש"י ז"ל שהרי כפר בודאי במקצת זה שהעידו העדים וליכא למימר דעבד להשמטה שהרי כפר בכל, א"כ הוה אמינא דנימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא קמ"ל ק"ו, וקשיא קצת לפירושו דא"כ אתא ק"ו לומר דלא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא ודלא כרבה, ועוד הקשו בתוס' דהא לקמן אסיקנא דלא אמרינן מיגו דחשיד אממונא,

ו"ל לפי פירושו ז"ל דהכי קאמר קמ"ל ק"ו דבהאי דוכתא לא נימא דחשיד אממונא דדילמא איהו נמי משום השמטה קאמר דהא ידע ודאי דאיכא עדים דמכחשי ליה והיאך היה כופר, אלא ודאי להשמטה עבד וראוי הוא דנרמי עליה שבועה, אבל כופר בכל דעלמא דליכא עדים לאו להשמטה עביד ולפיכך פטור משבועה, דכל דליכא השמטה חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בע"ח, כן נ"ל לפי שטתו של רש"י ז"ל, ויש מפרשים פירושו של רש"י ז"ל דהכי קאמר אבל העדאת עדים דליכא למימר השמטה כיון שכפר בכל הו"א חשיד אממונא בודאי וכגזלן גמור הוא דחשיד אשבועתא ולא נרמי עליה שבועה, קמ"ל ק"ו שהכופר במלוה כשר לעדות ולא הוחזק כפרן אלא לאותם חמשים בלבד, ובתוספות כן פירשו, וכן פי' הרמב"ן ז"ל, ולא נראה לי שנתכוין רבינו לפי' זה כלל וגם הפי' עצמו אינו נכון, דאנן בעינן מעיקרא מהיכא תיתי לן דנפטריה משבועה בהעדאת עדים דאיצטריך ק"ו להחמיר עליו, ואתינן השתא למימר דאיצטריך ק"ו להקל עליו לפטרו בשבועה ושלא לחייבו מנה, ואין זו שיטת התלמוד בשום מקום, ועוד דמאי מהני לן האי ק"ו כיון דהוא חשוד וגזלן ולא בר שבועה, דהא מגופיה דק"ו לא נפקא לן שהכופר במלוה כשר, והרבה פירושים נאמרו בזה אבל אין כונתי בפירושים אלו אלא ליישב שיטת רש"י ז"ל בכל מה שאפשר, ובחידושי ארוכין שלי הארכתי בכל דבר ודבר.

הוחזק כפרן

שבועות לד, א

יטיב רב המנונא קמיה דרב יהודה, ויטיב רב יהודה וקא מיבעיא ליה: מנה מניתיך בפני פלוני ופלוני ועדים רואין אותו מבחוץ, מאי? א"ל רב המנונא: והלה מה טוען? אי אמר לא היו דברים מעולם, הוחזק כפרן! אי אמר אין, שקלי ודידי שקלי, כי אתו עדים מאי הוי?

א"ל: המנונא, את עול תא. ההוא דא"ל לחבריה: מנה מניתי לך בצד עמוד זה, א"ל: לא עברתי בצד עמוד זה, אתו תרי סהדי אסהידו ביה דהשתין מים בצד עמוד זה, אמר ר"ל: הוחזק כפרן.

מתקיף לה ר"נ: האי דינא פרסאה הוא! מי קאמר מעולם? בעסק זה קא"ל. איכא דאמרי, ההוא דא"ל לחבריה: מנה מניתי לך בצד עמוד זה, א"ל: לא עברתי בצד עמוד זה מעולם, נפקו ביה סהדי דהשתין מים בצד עמוד זה, אמר ר"נ: הוחזק כפרן. א"ל רבא לר"נ: כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש, עביד לה ולא אדעתי

פירושי ראשונים למהלך סוגית "שלא תאמר הודאת פיו הוא דרמיא רחמנא שבועה עליה כדרבה"

שם הראשון	מפני מה אמרה תורה	חזקה אין אדם מעיז פניו	בכוליה בעי דלודי ליה	אישתמוטי	אבל העדאת עדים דליכא למימר הכי אימא לא	קמ"ל
רש"י ב"מ	ולא חשבו כמשיב אבדה לפטרו שלא כפר בכולו		לא נשביע אותו כי הוא חשוד על הממון ולכן נחשוד בו שיישבע לשקר	הנתבע לא חשוד על הממון אלא אנחנו מניחים שהוא משתמט		
רש"י ב"ק	מפני מה חייבה התורה שבועה במודה ולא חייבה שבועה בכופר בכל פטור משבועה רק במלואה אך בפיקדון חייב שבועה	אין אדם מעיז פניו זה שעושה לו טובה (ולכן כופר בכל פטור משבועה רק במלואה אך בפיקדון חייב שבועה)				
תוספות בבא מציעא	מדוע מודה במקצת נשבע הרי יש לפטרו במיגו שהיה יכול לכפור בכל או שנלמד שאין מיגו	אין אדם מעיז פנים לשקר לאדם שיכיר, בשקרו, ולכן זהו	גם מודה במקצת מעיז לשקר ואם כן חזרה השאלה למה לא נאמר	לכפור בדרך יותר העזה מאשר להודות במקצת ולכן עדיין מדובר במיגו דהעזה	כופר בכל שהעידו נגדו עדים חשוד לגזול ולכן נחשוד בו לשבועה ולא נשביע אותו	אנחנו רואים גם בכופר בכל משתמט ולא חשוד ולכן ניתן להשביע אותו

שיעורי הרב מאיר ליכטנשטיין

טוב אחרית דבר מראשיתו.

			שמודה במקצת ייפטר במיגו שיכול לכפור בכל	מיגו דהעזה		
לא הוחזק כפרן אלא אלא לאותה מלזה אבל למה שלא באו עדים נאמן בשבועה	על דרך רש"י – בכופר בכל ובאו עדים נאמר שהוחזק כפרן ולא יוכל להישבע	כפירה במקצת נעשית כהשתמטות ולא כהעזה ולכן אין מיגו כי לכפור בכל דורש העזה לעומת הודאה במקצת	גם מודה במקצת העיז לכפור במה שחבירו יודע שהוא משקר ולכן זהו מיגו דהעזה.	אין אדם מעז לכפור במה שחבירו יודע שהוא משקר ולכן זהו מיגו דהעזה.	מדוע מודה במקצת נשבע ולא נפטר במיגו שהיה יכול לכפור בכל	רמב"ן פירוש ראשון
הואיל והוחזק כפרן במקצת יצא מחזקתו ובחזקת מעיז פנים הוא ונשבע.	גבי עדים נאמין לו מכח חזקה גם ללא שבועה – ז"ל הרמב"ן: אבל גבי עדים דליכא למימר אשתמוטי משתמיט ליה אימא חזקה אי לאו קושטא קאמר לא הוה כפר, ואף על פי שהוחזק כפרן במקצת לא יוציאנו מאותה חזקה באותו מקצת אחר, ושמא לא היה זכור א"נ משטה היה בו מתוך שהיה טוען עליו יותר ממה שהיה לו אצלו ולהימניה,	אשתמוטי מישתמיט ליה ובמקצת יכול להשתמט אבל לא בכל לפי שאין אדם מעז פניו בפני בע"ח	וכ"ת אם אינו יכול להעיז ליהמניה דהשתא נמי במקצת לא הוה מעז	חזקה אין אדם מעז פניו בפני בע"ח לפיכך הכופר בכל פטור	למה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע ולא אמרה כן בכופר בכל	רמב"ן פירוש שני ¹
על דרך רש"י – כופר בכל כשיש עדים חשוד שהוא משתמט ולכן נשביע בעוד שכופר בכל ללא אדם נחשב אינו מעזי פניו	הו"א שאינו משתמט והוא חשוד על הממון וכל דחשיד אממונא חשיד אשבועתא	שאינן זו העזה דהאי בכוליה בעי דלודי ליה, אלא דעביד לאשתמוטי עד דליהו ליה זוזי, וכיון שמודה במקצת לא חשיב ליה עזות פנים, וא"כ אין כאן מגו לפטור משבועה, שאינן אומרין מגו כשהוא ממעז לשאינו מעז	אם אינו מעז פניו היאך אתה חושדו שכופר במקצת.	מיגו דהעזה כי לא מעז לשקר למי שיודע את האמת	למה מו"ב נשבע ולא נפטר במיגו שיכול לכפור בכל	ריטב"א

הסבר חיוב מודה במקצת בשבועה ופטור כופר בכל

רש"י ב"ק

עקרונית טענה מחייבת שבועה ונפטר בכופר בכל רק כשיש לו חזקה שאינו מעז פניו, ולכן כופר בכל
בפקדון חייב

¹ יתרון ההסבר הוא התאמתו לסוגית ב"ק אך קשה עליו שלפי זה במשיב אבידה שאדם מעז לכפור בכל היינו אמורים לחייב גם כופר בכל. משמעות הערת הרמב"ן היא שההסבר הזה מתאים לחלק מהסוגיות בלבד אך לא לכולן.

ריטב"א ב"מ
רגלים לדבר

תוספות
גזירת הכתוב

תוספות רא"ש
גלגול

מיגו לאפטורי משבועה

משנה מסכת שבועות פרק ז משנה א

[א] כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין
ואלו נשבעין ונוטלין השכיר והנגזל והנחבל ושכנגדו חשוד על השבועה והחנוני על פנקסו
השכיר כיצד?
אמר לו תן לי שכרי שיש לי בידך הוא אומר נתתי והלה אומר לא נטלתי הוא נשבע ונוטל
רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו תן לי שכרי חמשים דינר שיש לי בידך והוא אומר
התקבלת דינר זהב

תלמוד בבלי מסכת שבועות דף מה עמוד ב

אמר רב נחמן אמר שמואל: לא שנו אלא ששכרו בעדים, אבל שכרו שלא בעדים, מתוך שיכול לומר לו לא
שכרתיך מעולם, יכול לומר לו שכרתיך ונתתי לך שכרך.
א"ל רבי יצחק: יישר, וכן אמר רבי יוחנן.
מכלל דפליג עליה ר"ל?
איכא דאמרי: מישתא הוה שתי ליה ושתיק ליה:
ואיכא דאמרי: מישתא הוה שהי ליה ושתיק ליה.
איתמר נמי, אמר רב מנשיא בר זביד אמר רב: לא שנו אלא ששכרו בעדים, אבל שכרו שלא בעדים, מתוך
שיכול לומר לו לא שכרתיך מעולם, יכול לומר לו שכרתיך ונתתי לך שכרך.
אמר רמי בר חמא: כמה מעליא הא שמעתא.
אמר ליה רבא: מאי מעליותא? א"כ, שבועת שומרין דחייב רחמנא היכי משכחת לה? מתוך שיכול לומר לו לא
היו דברים מעולם, יכול לומר לו נאנסו!
דאפקיד ליה בעדים.
מתוך שיכול לומר לו החזרתיו לך, יכול לומר לו נאנסו!
דאפקיד ליה בשטרא.

ר"י מיגאש מסכת שבועות דף מה עמוד ב

ואוקמה רבא לשבועת השומרין כגון שהפקיד אצלו בשטר דליכא למימר מיגו ולית הלכתא הכי אלא אפילו
הפקיד אצל חבירו בשטר נמי יכול לומר לו החזרתיו לך מיגו דאי אמר נאנסו דהכי אפסיקא הלכתא במס' ב"ב
דף ע' ע"ב וכיון שכן אשתכח דאפילו נתבע דמחייב שבועה לאפטוריה נפשיה ולא קא שקיל מידי בשבועה
דיליה לא מיפטר מיניה לעולם דאע"ג דאיכא למימר מיגו דכי מהני מיגו לאפטורי מממון אבל לאפטורי
משבועה משתבע ולא מהני ליה מיגו פי' כיון דאפסיקא הלכתא דאפילו הפקיד בשטר יכול לומר נאנסו
אשתכח דאפילו בלא שטר איירי קרא והא איכא מיגו דלא היו דברים מעולם ואפי' הכי חייביה רחמנא
שבועה אלמא לא אמרינן מיגו לאיפטורי משבועה דהא שומרין דאיכא למימר מיגו לא מיפטר נפשיה
משבועה ושבועת מודה במקצת ועד אחד נמי הא קא חזינן דאיכא למימר מיגו ואפי' הכי חייב ביה רחמנא
שבועה הילכך כי אמרינן מיגו לאיפטורי מממון אבל משבועה לא ... והכי נמי עבדינן בהנך נתבעין כולהו

דמחייבי שבועה דאע"ג דנתבעין ננהו ולאפטורי נפשייהו קא משתבעי ולא למשקל מידי משבעין להו ואף על גב דאיכא למימר מיגו.

רמב"ם הלכות שלוחין ושותפין פרק ט הלכה ד

אף על פי שאין שם עדים שזה אריסו או שותפו אלא הוא מודה מפי עצמו ואמר שותפו או אריסו או בן ביתו אני אבל לא גזלתי כלום הרי זה נשבע בנקיטת חפץ שאין אומרים מיגו לפוטרו שבועה אלא לפוטרו ממון.

רמב"ם הלכות שכירות פרק ב הלכה ח

אחד המפקיד או המשאיל או המשכיר את חבירו בעדים או שלא בעדים דין אחד יש להן כיון שהודה זה מפי עצמו ששמר לו או ששאל ממנו הרי זה נשבע שבועת השומרין שאין אומרים מיגו לפוטרו שבועה אלא לפוטרו מלשלם, אפילו היה הדבר השאלו או המופקד או המושכר שזה פרוטה הרי זה השומר נשבע עליו * ואין אחד מן השומרים ו צריך להודייה במקצת.

חידושי הרמב"ן מסכת שבועות דף מה עמוד ב

וכתב עלה ר"ח ז"ל וסלקא שמעתא שהמפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים אבל המפקיד אצל חבירו בשטר צריך להחזיר לו בעדים, ולית הילכתא הכי אלא כרב חסדא דפשיט ליה בפ' המוכר את הבית שאפי' המפקיד אצל חבירו בשטר אין צריך להחזיר לו בעדים ואי טעין ואמר החזרתי לך נאמן ובשבועה ולא יכיל למימר ליה שטרך בידי מאי בעי מיגו דאי בעי אמר נאנסו דכי אמר נאנסו נאמן ואין עליו אלא שבועת השומרין כן זה אינו חייב אלא שבועה שהחזרתי לך ודויו, ורבא עצמו אמר בפ' חזקת הבתים שהמפקיד אצל חבירו בשטר צריך להחזיר לו בעדים וחזר בו, וכן הלכה, אלו דברי ר"ח ז"ל, וכן כתב הרב הלוי ז"ל, והוסיף ואמר דכי אמרינן מיגו הני מילי לאפטוריה מממון אבל לאפטוריה משבועה לא מהימני ומשתבע, דהא שומרין דאיכא למימר מיגו לאפטוריהו משבועה ומודה מקצת ועד אחד נמי הא קא חזינן דאיכא למימר מיגו ואפי' הכי חייביניהו רחמנא שבועה וכו' כדכתיב בפירושו ובעינא למכתב קמן.

ואין זה נכון דהא רמי בר חמא על כרחיה אוקמה לשבועת השומרין בהכי אי איתא לשמעתיא דרב ושמואל, וכיון דקי"ל דאיתא הכי אמרינן דשבועת השומרין בכל ענין חייב כיון דלית לן ראיא מגמרא, ואי משום דאשכחן דמפקיד אצל חבירו בשטר אין צריך להחזיר לו בשטר אי הכי ליתא לדרב ושמואל, דאם איתא להא איתא להא, ואנן לית לן לאפלוגי בהדי רבנן דגמ' מדעתא דנפשינן, ותו דודאי רבא לא פליג אכל מיגו אלא אהאי משום דמיגו לאפטורי משבועה הוא, וכיון דקי"ל דרב ושמואל בהלכתא שמעינן מינה דאמרינן מיגו לאפטורי משבועה לפי מה שכתבתי.

ומה שאמר הרב הלוי ז"ל דמודה מקצת (א)[ליכא למימר בה מיגו ליתא, ובהדיא אמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע כלומר להימניה במיגו דאי בעי כפר ליה בכליה ופריק חזקה אין אדם מעיז פניו וכו', אלמא אמרינן מיגו לאפטורי משבועה וסייעתיה היא תיובתיה, וכבר פירשתי בה שתי לשונות ומשם תמצא סיוע למה שאמרנו, ותו מדאמרינן התם אבל בפקדון מעיז ומעיז לומר דאי טוען נאנסו בכולן פטור אף מודה מקצת וכופר במקצת וטוען בשלישית נאנסה פטור דמשיב אבדה הוא שלא טען בכולן נאנסו, וכמו שנתפרשה לנו למעלה השמועה בהכרח, והרי זה מיגו לפטור משבועה, ...

מענה קשיא לן הא שמעתא טובא דודאי שבועת השומרין דחייב רחמנא אפי' בלא עדים ובלא שטר נמי היא, וכן כתבו כל המחברים, ואי לאו הכי לא משתמטי בגמ' מלפרושה במתני' או בגמרא בהדיא ולברורה טפי מהאי כללא, ועוד יש לי סמך לדברי שהרי הטוען טענת גנב באבדה ונשבע משלם תשלומי כפל ואין כפל בשומרין אלא בשנשבע שבועת הדיינים כדמפורש בדוכתה ומקשינן מינה ומפקינן בעלמא דאלמא הילכתא היא ורב אשי דהוה בתרא פריק לה בדוכתה, והתם ליכא שטר שאלמלא מצאו וכתב לו שטר או שאמר אל תחזיר לי אלא בעדים הרי הוא שומר שלו לדעת ויצא לו מכלל שומר אבדה שהוא שומר שכר משום פרוטה דרב יוסף.

וכשאנו הולכין אחר פשטי השמועה הדברים נראין דרבא לא ס"ל לאוקומי שבועת השומרין בדאפקיד ליה בשטר ולא אודי ליה ולא קביל מיניה דרמי בר חמא הנך דחיות דיליה, ורמי בר חמא נמי לא בסברא דסמכא אוקמיה דהא מדחי ליה ואזיל מבלא עדים ועדים ומעדים לשטר אלמא לא קים ליה בנפשיה שבועת השומרין במאי מיתוקמא, ועוד דהא רמי בר חמא גופיה קרי עליה דרב ששת וישם דוד את הדברים האלה בלבבו משום דנפק ודק ואשכח מתניתא דדחיא לה לשמעתא דשכיר, ואף על גב דאתא רב נחמן בר יצחק ותרין לה, רמי בר חמא מיהת לדחויא אייתי לה דמדסיפא בראיה הוי רישא בלא ראייה, הא משמע ודאי דכיון דחזא רמי בר חמא דדחיק נפשיה בשבועת השומרין הדר ביה וקא מייתי מתניתא לדחויא שמעתא דשכיר דהוה מעלי לה מעיקרא, וכיון שכן הדין עלינו לדחות שמעתא דשכיר ולחייבי שבועת השומרין בכל מקום כסוגיין דעלמא וכסבריה דרבא, אלא שהגאונים ז"ל סומכין נמי בשמעתא דשכיר ומחזו כמאן דמזכה שטרא לבי תרי.

ולי נראה דטעמא דכולה שמעתא ופירושה מההיא דאמרן בעה"ב טרוד בפועליו הוא, דכיון דא"ר נחמן אמר שמואל בשכרו שלא בעדים מהימן דמהני ליה מיגו, ואתא רמי בר חמא ושבחיה דאלמא ס"ל דאפי' במקום טירדא דאיכא למיחש דילמא טעי ואמר בדדמי אמרינן מיגו, לפום הכי אקשי ליה רבא אם כן שבועת השומרין דחייב רחמנא בטענת שמא ובודאי משום דשומר טרוד ואמר בדדמי הוא היכי משכחת לה, והא איכא מיגו דאי בעי אמר לא היו דברים מעולם דהו"ל כופר בכל ופטור, וכל היכא דאיכא מיגו אפי' במקום חזקה דטעות נאמן, ומשום דוחקא דהך קושיא קא דחי רמי בר חמא שבועת השומרין בדאפקיד ליה בשטר ובסוף הדר ביה ודחי ממאי דאשכח כדפרישית, ואנן לא דחינן שמעתא דשכיר דתליא באשלי רברבי משום הך קושיא דמידחיא לן בסוגיין דעלמא, דהא קי"ל חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו ומתוך שהיה לו להעיז פניו בבעל דינו לא אמרינן, כמו שלא האמינה תורה מודה מקצת במיגו דכופר בכל אלא בשבועה וכדרבה, והכי נמי מסקינן בפ' הגוזל (ק"ז א') מלוה הוא דאינו מעיז אבל פקדון מעיז ומעיז ואם אתה אומר נאנסו בכל פטור אף מודה במקצת פטור וכדפרישית לעיל אלמא בנאנסו אין בו מיגו כלל ולפיכך חייבתו תורה שבועה.

נמצאו כל הדברים כהויתן הלכה כר"ג דשכרו שלא בעדים נאמן דתליא בכולהו מרואתא דגמ' ר"ג ושמואל ורב רבי יוחנן, ושבועת השומרין בלא שטר כסבריה דרבא וכמו שהזכרה סתם בכל מקום במשנה ובגמ', ולא קשיאן אהדדי כלל, ואפי' נמי לרבא דקשיין ליה טעמי אהדדי לא דחינן לחדא מינייהו, כדקי"ל בכל דוכתא דלא מדחיא מימרא בקשיא אלא בתיובתא, כ"ש דהא נפקא לן מסוגיין בעלמא דלא קשיא כלל, וכיוצא בזו בתלמוד דברים שנדחו ממקום אחד, במס' שבת בפ' כל הכלים (קכ"ד א') הקשו משנתינו דאין סומכין את הקדרה בבקעת וכן הדלת והעמידוה כב"ש ולאפוקה מהלכתא, ובמס' יום טוב (ל"ג א') נסיב לה טעמא אחרינא לפי שלא נתנו עצים אלא להסקה והו"ל מוקצה ומתוקמא מתני' כהלכתא, וכן בריש מס' יבמות (י"א א') אמר רב צרת סוטה אסורה ופטורה מן החליצה ומן הייבום והא דתנן נכנסה עמו לסתר ושהתה עמו כדי תומאה אסורה לאכול בתרומה ואם מת חולצת ולא מתייבמת מוקי לה בספק סוטה, ובסוטה פ"ק (ה' ב') שקלי בה אביי ורבא ורב יוסף דלאו כהלכתא למימר דאפי' בודאי סוטה חולצת ולא מתייבמת, וכן כיוצא בהן.

רא"ש מסכת שבועות פרק ז סימן ג

ג ועוד כתב דלא אמרינן מיגו לאפטורי משבועה אלא לאפטורי מממון דהא שבועת שומרין דאיכא למימר מיגו וכן מודה מקצת ועד אחד איכא למימר בהא מיגו ואפי' הכי מישתבעי הלכך האי מאן דתבע ליה לחבריה לקמן לדינא וא"ל דשותפא דידי הוית ופליגנא בהדך ואתנאי עלך מקמי דנפלוג בהדך דתשתבע לי על שמא וקמודי ליה חבריה דשותפא דידיה הוה מיהו קאמר דלא אוני ליה בשוה פרוטה מעולם אף על גב דליכא סהדי בההיא שותפתא ואיכא למימר מיגו לא איפטר מההיא שבועה אלא משבעינן ליה ודבריו אינן מובנים לי כיון דמיגו דאורייתא הוא מה לי ממון מה לי שבועה אטו שבועה לאו ממון הוא דזימנין דלא בעי אישתבעי וקיהיב ממונא ומה שאמר דבשבועות שומרין איכא מיגו הא כבר כתבינן לעיל דמיגו דהעזה הוי ומה שכתב דבמודה מקצת איכא מיגו הא אמרינן חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בע"ח וליכא מיגו וגם בעד אחד לא ידענא מאי מיגו איכא:

רמב"ן שבועות מב:

והוי יודע דהא דאמרינן ומשום דאין אדם מעיז פניו הוא, לאו למימרא דאין אדם נשמט בכולו גבי מלוה עד דהוי ליה ופרע דהא גבי היסת איתמר לעיל הכי, אלא אגן הכי קאמרינן כשמודה במקצת אין להאמינו במיגו שלא כפר בכולו לפי שהיה ספק בידו לפרוע מחצה ולפיכך הודה ונשמט בשאר, אפי' בפקדון נמי משום שמודה במקצת נפטר מבושת שלו, ומיהו בפקדון שכופר בכל ואיתיה בעיניה ליכא למימר דאשתמיט, והכי מוכח בפ' שנים אוחזין (ה' ב'), ומכאן נלמוד שאפילו לפטור משבועה אמרינן מיגו לפי לשונות הללו שפירשנו. ויש לפרש הא דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע, דהכי קאמר למה אמרה תורה מודה מקצת ישבע ולא אמרה כן בכופר בכל דמשמע דמודה מקצת ישבע ולא כופר בכל, מפני מה מיגרע מיניה אדרבא עדיפא טענתיה שאלו בא לכופר בכל היה כופר, וקאמר חזקה היא שאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי כיון דאודי במקצת רגלים לדבר וחוששין לו מן השאר, דהאי דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו הוא ולהכי מודה במקצת ומשתמיט במקצת ורמא רחמנא שבועה עליה, וגבי פקדון כיון דמעיז ומעיז אי כופר בכל פטור מודה מקצת נמי, ולא משום מיגו אלא משום דמילתא דסברא הוא דליכא לאפלוגי בינייהו, וזה הפי' לדעת מי שאומר שאין מיגו לפטור משבועה כדבעינן למימר קמן, ואינו מחזור.

עליות דרבנו יונה בבא קכח:

... וכן הא דאמרינן בעלמא חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו לאו למימרא שאם היינו מחייבים אותו מודה מקצת בתשלומים שלא היה מעיז פניו וכופר בכל כדי שנפטרנו ממון אלא הכי קאמר **חזקה לא יעיז כדי להפטר משבועה ונוח לו שישבע ולא יעיז.**

תדע דאמרינן בהנהו עיזי דאכלו חושלא בנהרדעא יכול לטעון עד כדי דמיהן מתוך שיכול לטעון לקוחים הם בידי ולא אמרינן חזקה אין אדם מעיז פניו לטעון לקוחים כיון שחברו יודע בו שהוא משקר ולפיכך טוען שאכלו חושלא שאין חברו יודע אם אכלו אם לא **דהא ודאי אדם מעיז פניו כדי להרויח ממון שהוא בא לטעון ולזכות בו** כההוא דאומן דמתרצינן כיון דאיכא שבועת מודה במקצת אומן נשבע ונוטל דבעל הבית טרוד ולא אמרינן ביה מגו. ומהכא שמעינן דמגו לאפטוריה משבועה לא אמרינן מדאמרינן דאינו גובה בשטר אלא מחצה אף על פי שזה פסל את העדים אלמא איכא מגו ואפילו הכי נשבע אלמא מגו לאפטורי משבועה לא אמרינן.

קובץ שיעורים חלק ב סימן ג

ד) ונראה בביאור שני התירוצים שבר"ן דדין מגו יש לפרשו בשני אופנים: א) דהוא אגן סהדי שאומר אמת דמ"ל לשקר דהיה יכול לטעון טענה טובה מזו ולפי הטעם הזה כתב הר"ן דהכא דהוי מגו לחצי טענה אין כאן הוכחה שטענתו אמת וע"כ לא מהימן כלל. ב) י"ל דאינו מטעם אגן סהדי אלא שהוא דין נאמנות דבכח הנאמנות שיש לו לטעון טענה אחרת נאמן גם על טענה זאת שהוא טוען וע"כ לא איכפת לן מה שהוא לחצי טענה דמ"מ יש לו כח נאמנות על חצי הטענה ולזה תירץ דכיון דחידוש הוא אין לך בו אלא חידושו ולא מהימן אלא בטענה זו עצמה ולא בטענה אחרת מחמתה.

כב) ובזה אפשר לבאר מה שמצינו במגו דהעזה דלא מהני לאיפטורי משבועה כדאמר רבה לענין מודה במקצת. ומ"מ מהני לאיפטורי מממון כמ"ש הראשונים מהנהו עיזי דאכלי חושלי מגו דיכול לומר לקוח הוא בידו יכול לטעון עד כדי דמיהן. ולכאורה אינו מובן החילוק מה בין שבועה לממון.

כג) אמנם לפי הנ"ל נראה דבמגו דהעזה ליכא גריעותא אלא בהוכחה והבירור דאפשר שהוא רוצה לשקר ואינו יכול להעיז אבל כח הנאמנות שיש בידן מגו איכא גם במגו דהעזה דמ"מ אם היה טוען היה נאמן ולאפטורי מממון סגי בדין נאמנות גרידא, אבל לאיפטורי משבועה צריך לטעמא דאגן סהדי שיהא בירור במקום שבועה שהיא מבררת.